

Konsekvenser av koronautbruddet for elever og lærlinger i videregående opplæring

RAPPORT

SIST ENDRET: 09.03.2021

Tittel: Håndtering og konsekvenser av koronautbruddet for videregående opplæring

Forfatter: Rolf K. Andersen, Mona Bråten, Ester Bøckmann, Marianne Takvam Kindt, Torgeir Nyen og Anna Hagen Tønder

ISBN: 978-82-324-0594-7 (Nettutgave)

Utgiver: Fafo

År: 2021

Hovedfunn

- Koordinering og styring under krisen var preget av ad-hoc løsninger
- Den digitale infrastrukturen var god, men manglende digital kompetanse gjorde situasjonen krevende.
- Overgangen til opplæring hjemme gikk særlig utover den praktiske opplæringen i programfag og yrkesfaglig fordypning
- Læring, motivasjon og trivsel ble påvirket av krisen, men progresjon og gjennomføring ble opprettholdt

Koordinering og styring under krisen

Basert på intervjuene med skoleeiere, rektorer, avdelingsledere og lærere om hvilke strategier skoleeiere og skolene fulgte ved overgangen til hjemmeskole, er det lite dekkende å snakke om tydelige strategier eller styring. Organiseringen av skoledagen og innholdet i undervisningen måtte i stor grad tilpasses lærernes

og elevenes digitale ferdigheter og hjemmesituasjon. Selv om de digitale forholdene i stor grad lå til rette for fjernundervisning, rapporterer mange lærere om at verken de eller elevene hadde den nødvendige kompetansen til å benytte seg av disse verktøyene.

Gjennomføring av faglig undervisning

Mangler i digitale ferdigheter gjenspeiles i gjennomføringen av undervisningen. Oppgaver og digitale forelesninger var de mest benyttede metodene under nedstengningen, men her viser rapporten store variasjoner, også innad i skolene. Kvaliteten i undervisningen ble med andre ord ofte opp til den enkelte lærers ferdigheter, kompetanse, innsats og forutsetninger. Det er også skiller mellom programmene, for eksempel brukte lærere på studiespesialisering oftere digitale prøver enn programfaglærere på yrkesfag. Felles for alle programmer var en følelse av mindre samarbeid og mer individuell jobbing med fagene enn normalt, og at lærerne i liten grad klarte å legge opp til samarbeid mellom elever.

Overgangen til hjemmeskole gikk særlig ut over den praktiske opplæringen i programfag og yrkesfaglig fordypning. Rapporten viser tydelig at den praktiske opplæringen i de fleste tilfeller ble erstattet av teoretiske oppgaver. Om elevene fikk praktiske oppgaver de skulle løse hjemme, opplevde de at de fikk mindre faglig utbytte av dette, sammenlignet med å gjøre slike oppgaver i programfagene på skolen.

Læring og motivasjon

En hovedtendens i analysene, på tvers av datakildene, er at opplevelsen av læring og motivasjon hos flertallet av elevene så ut til å bli svekket under hjemmeskole-perioden. Ca. 60 prosent av elevene mente de lærte mindre under nedstengningen, med variasjon mellom de ulike programmene. Det opplevde læringsutbyttet er lavest for elevene i elektrofag, og høyest blant helse- og oppvekstelevne. Motivasjon og trivsel henger ofte sammen med varierte arbeidsoppgaver, og mange lærere forteller at det var krevende å gi elevene nok variasjon i undervisningen. Noen av lærerne forteller at de endret undervisningsopplegget etter noen uker med hjemmeskole, til å ha mindre undervisning i sanntid og færre fag per dag. Da kunne elever få ro til å konsentrere seg om ett fag av gangen.

Dårlig trivsel med opplæring hjemme

Et flertall av elevene oppgir at de trives dårligere med hjemmeskole, sammenlignet med ordinær skole, men om lag en tredjedel svarer at de trives bedre med hjemmeskole. Trivsel ser ut til å ha liten sammenheng med utdanningsprogram, men relativt stor sammenheng med tilgang til et sted hjemme der de kan sitte og jobbe i fred med skolearbeidet. Elever på et høyt faglig nivå ble ikke særlig faglig påvirket av nedstengingen, og rapporten viser at digital undervisning i hjemmene kan ha hatt positive effekter for noen. For eksempel mener en tredjedel av lærerne at elever med fraværsutfordringer ikke nødvendigvis ble negativt påvirket av digital undervisning, da utfordringene mange av disse møter er knyttet til det å takle

skolen som en sosial arena. Rapporten understreker derfor at en konklusjon om at «elever med utfordringer» har tapt på hjemmeskole og at «skoleflinke elever» har vunnet på hjemmeskole, blir for unyansert.

Små konsekvenser for progresjon og gjennomføring

Det er også lite som tyder på at nedstengningen våren 2020 fikk store konsekvenser for elevenes progresjon og gjennomføring. I yrkesfaglige utdanningsprogram gikk andelen som sluttet i løpet av året ned fra 5,8 prosent til 5,0 prosent i 2019/2020, og gjennomsnittskarakteren i de fleste fellesfagene økte i skoleåret 2019/2020 sammenlignet med året før. Videre hadde omtrent halvparten av elevene som gikk Vg2 yrkesfag våren 2020 begynt i lære høsten 2020. Valg av programfag ble også i liten grad påvirket, 68 prosent av elevene mener at koronasituasjonen ikke har hatt noen betydning for valget de har tatt etter Vg2, mens 14 prosent sier at koronasituasjonen har fått dem til å ta et annet valg enn de først hadde tenkt. Merk at nedstengningen våren 2020 kom etter søknadsfristen i videregående opplæring, slik at den ikke fikk noen betydning for elevenes valg for påfølgende skoleår.



Om rapporten

I mai 2020 lyste Udir ut tre forskningsprosjekter om konsekvensene av koronautbruddet for henholdsvis på barnehage-, grunnskole- og videregående nivå. Prosjektene har en systemisk innretning og ser på både kvalitative og kvantitative sider ved koronasituasjonen. Fafo fikk i oppdrag å undersøke hvordan videregående skoler håndterte situasjonen rundt nedstengingen av skolene i mars 2020 og den gradvise gjenåpningen fram mot sommeren.

Grunnet nye smitteutbrudd har datainnsamlingen i hovedsak blitt gjennomført i oktober 2020-januar 2021. Rapporten undersøker hvordan aktører i og rundt videregående opplæring har håndtert koronasituasjonen og hvordan myndighetenes tiltak har virket. Konsekvenser for elevene og hvordan elevene opplevde situasjonen er dokumentert i undersøkelsen, med hovedvekt på fag- og yrkesopplæringen.

Studien dekker fire programmer i VGO: teknikk og industriell produksjon - TIP, restaurant- og matfag - RM, helse- og oppvekstsfag – HO og studiespesialisering – STP

Prosjektet gjennomførte spørreundersøkelser til rektorer, avdelingsledere, lærere og elever i fire utvalgte utdanningsprogram, en spørreundersøkelse til Vg2-elever i alle yrkesfaglige utdanningsprogram og en spørreundersøkelse til ansatte i opplæringskontor. I tillegg har ble det gjennomført kvalitative intervjuer med skoleeiere, rektorer, avdelingsledere, lærere, fagopplæringssjefer og ledere av

yrkesopplæringsnemnder, til sammen 76 informanter.